

tema | STÅLDINDRETNING

Overset potentiale i korrekt sengeinventar

Hvis vi skal have køerne ned at ligge 10-12 timer i døgnet, skal mange sengebåse justeres.

Siden 1991 er den danske Holsteinko blevet 9 cm større. Og da en meget stor del af deres sengebåse blev lavet op gennem 1990'erne, vil der for mange bedrifter være et stort potentiale i at optimere sengebåsene, så de kommer til at passe til de køer, der i dag benytter dem.

Og at optimere vil ofte betyde at gøre sengebåsene længere ved at skabe mere plads i forenden af båsen, lyder det fra konsulent Anne M. Holm, SEGES.

”Vi ser for mange køer, der står i båsene og er længe om at lægge sig. Og når de lægger sig, så ligger de på skrå og skider i båsen. For meget ståtid betyder en stigning i halthed, og halthed har, som vi alle ved, betydelige konsekvenser for produktionen,” siger hun.

Sand er ikke nok

Ifølge Anne M. Holm er man altså ikke sikker på at få optimal velfærd og køer, der ligger på snorlige rækker i timevis, ved at skifte madrasser ud med sand.

”Det er super godt, at køerne mange steder har fået et blødt underlag at ligge i. Men det er en investering at skifte til fx sand og ofte med et større arbejdsforbrug i dagligdagen. Og jeg ser desværre en del steder, hvor man har ændret meget, men

ikke får fuld effekt, fordi sengeinventaret stadig hæmmer køerne i at bruge båsene korrekt,” fortæller hun.

Helt konkret handler det om at give køerne mere plads foran sengelejet - både vandret og lodret. Vandret skal koen bruge 0,9 til 1,2 meter foran sengelejet til at lave vippebevægelsen, når hun lægger og rejser sig. Derfor er anbefalingen på 3 meter i enkelttrækker og 2,85 meter i dobbelttrækker for stor race. Men ligeså vigtigt er det, at der ikke er inventar, beton, en bunke strøelse eller lignende lige foran koen fra lejets overflade og 1 meter op. For koen rører næsten underlaget og stikker hovedet over 1 meter frem og 1 meter op, når hun lægger og rejser sig. Og lige netop derfor må der ikke sidde et frontrør i det rum, som der desværre gør i mange senge.

Flyt inventaret

Bygningskonsulent Robert Pedersen, BK-Nord, laver jævnligt videooptagelser i stalde, og her ser han ofte køer, der ikke lægger sig på grund af for små senge og forkert indstillet inventar.

”Jeg ser, at køerne er længe om at lægge sig. De står længe i båsen og prøver måske flere båse, før de tager sig sammen til at lægge sig,” lyder Robert Pedersens erfaringer, og han er ikke sen til at pege på årsagen.

”Vi har alt for mange sengebåse, der er for korte. Folk er ikke opmærksomme på den effekt, de kan få ved at fjerne frontrøret. For det første fornemmer

jeg en vis uvillighed over for at pille ved inventaret. Man orker ikke at skulle justere på det. Og for det andet tænker man traditionelt meget mere i sengebøjernes udformning, hvis man skal have køerne

til at ligge ordentligt, og tænker ikke i plads foran koen,” uddyber han.

Både Anne M. Holm og Robert Pedersen er godt klar over, at det langt fra er i alle stalde, man kan fjerne frontrør og lave lange båse. Men de holder fast i, at der mange steder kan gøres meget – og at det kan betale sig.

”Er der en mur i vejen, så kan den måske fjernes eller erstattes af en tynd plade. Det vil give mere plads foran i båsen, og her kan 10 cm betyde meget for en ko,” lyder det fra Robert Pedersen.

/LONE SYLVEST SØGAARD

FOTO-EKSEMPLER

På LandbrugsInfo er der netop lagt gode foto-eksempler på køers brug af sengebåse. Her kan du se, hvad det er, du skal holde øje med.

Find den på [landbrugsinfo.dk/kvaeg>kvaegstalde>kostalde](http://landbrugsinfo.dk/kvaeg/kvaegstalde/kostalde)

USA er langt foran

I USA har mælkeproducenterne de seneste 10 år renoveret sengebåse med stor succes. Og derovre går de *all in* og laver alt om på én gang.

Typisk skifter de til en sengebøjle, der er monteret på stolper, så frontrøret kommer væk, og samtidig har bøjlen en bedre udformning, der hjælper koen til en bedre hvileplacering. I enkelt-rækker, som mangler længde, forlænger de senge- ne ved at fjerne vægge og flytte gardiner ud.

Hvis man har mulighed for det, er min anbefaling at lave 'USA løsningen' og lave det hele om på én gang. Det er dyrere, men personligt tror jeg også, at det er det, der giver mest for pengene. Det vigtigste er dog, at man forholder sig kritisk til sengeinventaret og ikke kun tænker i underlag.

/ANNE M. HOLM

Artiklen tager udgangspunkt i projekter støttet af:

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

LDP 2020

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

Miljø- og Fødevarerministeriet
Landbrugs- og Fiskeristyrelsen

Se EU-Kommissionen, Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

God økonomi i velfærdsinvesteringer

Økonomiske beregninger tyder på, at investeringer i bedre velfærd i fx sengeafsnittet ikke bare er til glæde for koeen men også for økonomien.

Mange bedrifter vil kunne forbedre økonomien ved at renovere eksisterende staldanlæg med fokus på at optimere dyrevelfærden. De alvorligste velfærdsproblemer er knyttet til dårlige sengebåse, og en optimering af båsene samtidig med en udbedring af andre velfærdsrisikofaktorer, som fx gulvproblemer, giver med stor sandsynlighed en god økonomisk bonus, viser en undersøgelse foretaget af Aarhus og Københavns Universiteter i regi af Videncenter for Dyrevelfærd.

Dårlige sengebåse koster som bekendt ikke bare på liggetiden og dermed ydelsen. Det er også velkendt, at såvel klovsundheden som yversundheden og mælkekvantiteten påvirkes positivt, når sengebåsene fungerer optimalt. I mange tilfælde vil det derfor give et ret pænt afkast at renovere sengebåsene.

Kræver ikke stort ydelsesløft

I undersøgelsen deltog syv bedrifter, hvor flertallet af dem havde enten for små sengebåse eller for hårdt og nedslidt underlag som det primære velfærdproblem. For hver af de syv besætninger kom bygningskonsulenten med løsninger samt overslag på de årlige omkostninger. De forventede produktivitetsforbedringer blev beregnet ud fra bedriftens egne tal via SimHerd-beregninger.

Det viste sig, at det i langt de fleste tilfælde kunne betale sig for bedrifterne at foretage investeringer i bedre velfærd. Endda med de absolut

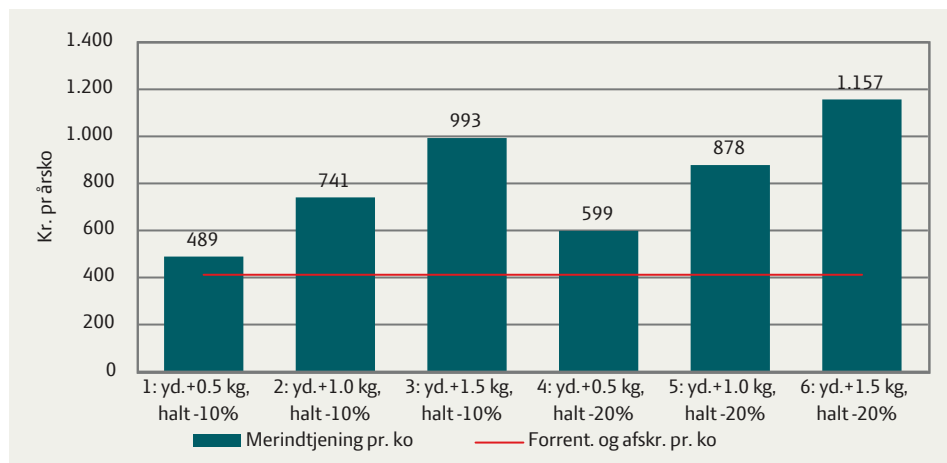
realistiske forudsætninger med en daglig ydelsesfremgang på 0,5-1,5 kg EKM og en reduktion i haltthed på 10-20 pct. Naturligt nok sås dog en stor spredning i de økonomiske gevinster. Ved en ydelsesfremgang på 1,5 kg og 20 pct. reduceret haltthed var den økonomiske gevinst mellem 300 kr. pr. årsko til helt op til 1.400 kr. pr. årsko.

Færre køer – flere penge

Hos en af de medvirkende bedrifter var der forslag til følgende velfærdsinvesteringer: Udvidelse af sengebåse, udskiftning af brystbom, udskiftning af madrasser, flere vandkar, ekstra plads ved vandkar, etablering af nykælverhold, i alt en investering på 770.000 kr. Ændringen medførte 16 færre sengebåse, hvorved besætningen blev reduceret fra 246 til 230 årskøer. Derved blev de årlige omkostninger til forrentning og afskrivning på 412 kr. pr. ko. Den forventede øgning i indtjeningen, beregnet med SimHerd, varierede fra den mindste gevinst på 489 kr./ko/år til den største gevinst på 1.157 kr./ko/år. I gevinsten er indregnet den mistede indtjening fra de 16 køer. Investeringen er dermed en god forretning i dette tilfælde.

Konklusionen på undersøgelsen blev, at langt de fleste investeringer i øget velfærd i sengeafsnittet var økonomisk fordelagtige i disse syv besætninger.

/ANNE BRAAD KUDAH, AARHUS UNIVERSITET & JANNIK TOFT ANDERSEN

I en besætning regnede man på investeringer med årlige faste omkostninger for i alt 412 kr. pr. årsko. Den forventede merindtjening ligger mellem 489 og 1.157 kr. pr. årsko, afhængig af forventet ydelsesfremgang og reduktion i haltthed.

LÆS MERE

Produktionsøkonomipjecen kvæg 2017 uddyber dette emne. Find den på landbrugsinfo.dk > kvæg > produktionsøkonomi.

Se også:

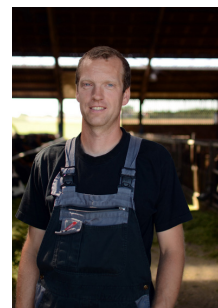
[www.anis.au.dk/aktuelt/nyheder/Investering i bedre kovelfærd](http://www.anis.au.dk/aktuelt/nyheder/Investering%20i%20bedre%20kovelfaerd) kan være en god investering for mange mælkeproducenter

Sætter planer om sand i bero

En klokkeklar plan om sand i sengebåsene er skiftet ud med tænkeboks og skruenøgler på overarbejde.

Jon Pedersen havde ikke bemærket det før. At hans køer banker hagen ned i fronttrøret, hver gang de skal rejse sig op. Til gengæld havde han bemærket, at sand i sengebåsen så godt ud hos kollegaen, og fordelene ved sand kendte han. Så beslutningen var stort set taget, da bygningskonsulent Robert Pedersen, BK-Nord, blev bestilt til at gennemgå stalden og inventaret, før båsene skulle hugges op.

"Da Robert sagde det, kunne jeg jo sagtens se, at fronttrøret sidder i vejen for køerne, når de skal rejse sig. Jeg havde bare ikke lagt mærke til det før og ikke tænkt på, at de bliver nødt til at stikke hovedet ind i båsen ved siden af for at komme op at stå, og at det er derfor, de ligger på skrå og skider oppe i båsene," fortæller Jon Pedersen, der har 170 økologiske køer ved Snedsted.

"Nu kan jeg sagtens se, at fronttrøret sidder i vejen for køerne," fortæller Jon Pedersen fra Snedsted.

Vil rette inventaret

Robert Pedersen satte spørgsmålstegn ved, om Jon Pedersen ville få en tilfredsstillende effekt ved at lave om til sand i den 20 år gamle stald, da det ikke ville ændre på, at køerne lagde sig på skrå og havde svært ved at lægge sig og rejse sig. Da det ikke er muligt at fjerne fronttrøret helt, blev de to i stedet enige om at sænke fronttrøret helt, og samtidig flytte nakkerøret længere frem, så det ikke generer køerne, når de skal rejse sig og lægge sig. Og planerne om sand er foreløbigt stillet i bero.

"Nu prøver vi lige at rette på inventaret først og se, hvad det giver, og så tager vi stilling til, om vi skal investere i sandsenge bagefter. For jeg har da fået øjnene op for, at man lige skal tænke sig om, inden man laver hele stalden om til sand," lyder det fra Jon Pedersen.

/LONE SYLVEST SØGAARD

FILM: FÅ MEST UD AF DINE SANDSENGE

Sand er et fantastisk lejemateriale, der sikrer køerne en rigtig god komfort. Det er også det bedste materiale til at sikre den bedste yversundhed og mælkekvantitet. Men for at få gavn af sandets gode egenskaber, er man nødt til at gøre en indsats og investere tid i at vedligeholde sine sandsenge.

I en ny film fra SEGES får du på mindre end tre minutter praktiske tips til, hvordan du gør det bedst. Find filmen på youtube.dk

Filmen kan findes på landbrugsinfo.dk > Kvæg > film (klik på kategorien staldindretning). Der ligger også en version med engelske undertekster.

Ingen bedring i antal uheld med antibiotika

Antallet af uheld med antibiotika i mælken er uændret i forhold til første halvår sidste år. Husk derfor fokus på behandlingsrutiner. Få dråber udløser kassation af mange tons mælk.

De første seks måneder af 2017 har vi desværre haft 61 tilfælde, hvor der er fundet antibiotika i tankmælken. Det er præcis samme antal, som blev fundet de første seks måneder sidste år. Ud af disse 61 tilfælde var hæmstoffet i de 56 tilfælde antibiotika. Og her blev der i langt størstedelen af tilfældene, nemlig 51, fundet det aktive stof Benzylpenicillin. I de øvrige var det Cloxacillin, Ampicillin og Cefalosporin. I få tilfælde kunne det aktive stof ikke identificeres. I 33 af samtlige tilfælde var mængden under MRL-værdien og udløste derfor ikke myndighedsbesøg.

Få dråber udløser kassation

Med nye og bedre analysemetoder kan der nu måles meget små mængder med meget stor nøjagtighed. De laveste værdier, som er fundet i år, er 0,7 µg/kg. Det svarer til, at der i 10 tons mælk kun skal et par dråber til af indholdet fra en traditionel tube til mastitis-behandling, for at det bliver nødvendigt at kassere mælken. Derfor skal der fortsat sættes stor fokus på selve behandlingen og på, hvordan man omgås både medicin, køer, framalkningsrutiner og udstyr til framalkning.

Her sker fejlene

Som vi også har set de foregående år, er robotbesætninger overrepræsenteret med uheld i forhold til deres andel af besætninger i Danmark. En del af disse tilfælde skyldes tekniske fejl, men overraskende ofte er der tale om menneskelige fejl. Eksempelvis manglende eller forkert indtastning af en behandlet ko i AMS-management-

systemet samt mangel på ordenligt skyl med lunkent vand efter malkning af en behandlet.

I konventionelle systemer ser vi alt for ofte, at en behandlet ko malkes med, selvom den er mærket op med to røde ankelbånd. Det er uheld, som kun kan forklares med en uopmærksom malker – ofte på grund af travlhed. Andre gange er årsagen en ny medarbejder eller en afløser, der ikke har fået tilstrækkelig introduktion. Desværre ser vi også stadig uheld på grund af mangelfuld mærkning af køer i behandling. Det burde ikke ske længere i moderne mælkeproduktion. Oftest er det manglende opmærkning ved goldbehandling. Men vi ser også tilfælde, hvor behandlede køer er malket med, før medicinen er ude af kroppen. Vær derfor opmærksom på, at hvis koen har været syg med stærkt nedsat ædelyst og mælkeproduktion, er

det ikke sikkert, at hun har nået at udskille medicinen indenfor tilbageholdelsestiden.

Hav udstyret i orden

Sidst, men ikke mindst, skal man sikre sig, at udstyret, som benyttes til framalkning, er egnet til formålet og helst kun benyttes til det formål. Hvis udstyret anvendes til andre køer, skal det skylles grundigt med lunkent vand for at sikre, at der ikke sidder en rest medicinblandet mælk, da en meget lille mængde kan være nok til kassation af mange tons mælk. Malker man med robotter, skal man have særligt fokus på, at mælken automatisk frasepareres korrekt, og at der laves ordentligt skyl med lunkent vand.

/SNORRI SIGURDSSON

Ved uheld i robotbesætninger skyldes det overraskende ofte menneskelige fejl.

Hvis vejret fortsætter normalt, begynder majshøsten i lune egne i sidste halvdel af september.

Rettidig sået majs ser fornuftig ud

Trods en våd sommer med moderate temperaturer forventes udbytterne i majs at ende på et normalt niveau.

Indtil videre ligger antallet af majsvarmeenheder på normalt niveau eller lidt over. Det betyder, at vi forventer normale udbytter i majs, som er sået rettidigt i begyndelsen af maj. Plantebestanden er god, og planterne har udviklet sig støt, ensartet og stabilt - uden stop på grund af tørre eller særlig kølige perioder. I de luneste egne startede blomstringen i sidste halvdel af juli og i kølige egne i begyndelsen af august. Og det ser ud til, at bestøvningen er god. Fortsætter vejret normalt, begynder høsten i lune egne i sidste halvdel af

september og i kølige egne i første halvdel af oktober.

Vi kan håbe på lunt og solrigt vejr i slutningen af august og september, så kolber og kerner bliver godt udviklet og udbyttet og foderværdien større. Udbyttetigningen pr. ha er ca. 500-600 foderenheder, for hver gang vi får 100 majsvarmeenheder ekstra. Vi håber, at vi bliver sparet for nattefrost i september

Antallet af majsvarmeenheder i dit område kan du se på landmand.dk. Her kan du også få et bud på høsttidspunktet i dine marker med høstprognoserne for majshelsæd, kolbemaajs og kernemaajs.

/MARTIN MIKKELSEN

Nyt modul i DMS beregner pris for krydsningskalvene

Nu er det muligt at sætte en mere korrekt pris på krydsningskalve mellem kødkvægstyrene og malkekøer i DMS. Der tages bl.a. hensyn til det avlsmæssige niveau hos både malkeko og kødkvægstyr.

Det er X-indekset for kødkvægstyrene, som anvendes til at justere prisen afhængig af hvilken tyr, der er far til kalven.

Antallet af krydsningskalve mellem en kødkvægstyr og en malkeko er steget kraftigt de senere år. Men der er stor forskel på produktionsværdien af krydsningskalve, og det gør det kompliceret at få den mest fair afregning af kalvene. Derfor har SEGES udviklet et nyt modul i DMS, som nemt kan beregne prisen på krydsningskalvene til glæde for både mælke- og slagtekalveproducent. Prissætningen er baseret på de resultater, der er opnået i praksis for hhv. krydsningskalve og renrace Holsteinkalve, som er slagtet i perioden fra 2010 og frem til nu. Det drejer sig bl.a. om slagteresultater, dødelighed i opdrætsperioden samt afregningspriser fra Danish Crown.

Produktionsmæssig merværdi

Merværdien afhænger af kalvens køn, malkekoens race og det avlsmæssige niveau hos både malkekoen og den kødkvægstyr, som er anvendt. Desuden afhænger den af produktionsformen (Dansk Kalv/

Ungtyr), og hvor stor en andel af de renrace Holsteinkalve, som godkendes til Dansk Kalv. Prisen beregnes, så kalve efter gode kødkvægstyrene koster mere end kalve efter mindre gode tyrene. Det er X-indekset for kødkvægstyrene, som anvendes til at justere prisen afhængig af, hvilken tyr der er far til kalven.

Den produktionsmæssige merværdi er som standard delt med 50 pct. til hhv. køber og sælger i DMS modulet. Det kan dog være en god ide at diskutere og eventuelt justere denne fordeling.

I øjeblikket kan udskriften med prisfastsættelsen kun trækkes af slagtekalveproducenten.

Læs mere på landbrugsinfo.dk i artiklen *Nyt modul i DMS gør det nemt at prissætte krydsningskalvene*

/KRISTOFFER ERIKSEN, RASMUS STEPHANSEN OG ANDERS FOGH

BRUGERUNDERSØGELSE:

Stor tilfredshed med RYKs drægtighedstest på mælkeprøver

Brugerne er godt tilfredse med RYKs drægtighedstest. Men flere kunne have udbytte af at kombinere testen med inseminørens undersøgelse.

RYK har i en årrække tilbudt mælkeproducenterne at få drægtighedstestet deres køer via ydelseskontrolens mælkeprøver. For at undersøge brugernes tilfredshed med testen, og påpege eventuelle udfordringer, har RYK gennemført en spørgeundersøgelse. 503 ud af 1.900 adspurgte producenter svarede. Ud af de 503 anvendte 27 pct. testen. Og

langt størstedelen af dem – nemlig 97 pct. var godt eller meget godt tilfredse med den.

"Vi er selvfølgelig meget stolte af, at så mange er tilfredse. Men det ærgrer os samtidig, at den primære årsag til, at nogle vælger testen fra, ifølge undersøgelsen er, at ydelseskontrollen kun kommer i besætningen én gang om måneden," lyder det fra RYK's direktør Niels Henning Nielsen. Han forklarer, at det netop er en stor fordel at bruge mælketesten i kombination med inseminørens egentlige drægtighedsundersøgelser.

"Der ligger en kæmpe fordel i at følge op på in-

seminørens drægtighedstest med RYK-testen fx ved dag 100 og umiddelbart før goldning. Hvis bare man har ét eller to tilfælde om året pr. 100 køer, hvor man får goldet en ikke drægtig ko, koster det væsentligt mere i tabt fortjeneste end systematisk opfølgende tests," forklarer Niels Henning Nielsen.

RYKs drægtighedstest koster 17 kr. pr. ko. Den gennemsnitlige besætningsstørrelse blandt brugerne af testen var 228 årskøer.

/KIRSTEN MARSTAL

Bestil dine genomiske test i DMS

Bestilling af genomisk test via DMS' netbutik sparer tid og giver overblik.

Flere og flere mælkeproducenter benytter genomisk test for at øge det avlsmæssige niveau i besætningen. Derfor har SEGES udviklet en webbutik, så det nu er muligt at bestille testen direkte i DMS. Det benytter bl.a. mælkeproducent Anders Elholm Andersen ved Tylstrup sig af. Han har en besætning med 190 Dansk Holstein og har benyttet sig af genomisk test, så længe det har været muligt. Men først fra januar i år er han begyndt konsekvent at teste alle hundyr i besætningen. Og han er godt tilfreds med muligheden for at bestille sine test direkte i DMS.

"Jeg synes, det er nemt og giver et godt overblik. Der står hvilke dyr, man har bestilt test på, og hvilke man har fået svar på. På den måde er det også tidsbesparende, fordi man bl.a. ikke behøver at finde ungdyrslisten frem," fortæller Anders Elholm Andersen. Han bestiller sine test sidst på måneden. "Det passer med, at der så er fem - seks kviekalve, så det ikke er så mange test af gangen, jeg skal bestille," forklarer han.

Du finder netbutikken i DMS Dyreregistrering under "Dagligt overblik" (ved siden af øremærkebestilling). Her kan du også bestille TSU-rør til udtagning af vævsprøven og test for arvelige sygdomme.

/KIRSTEN MARSTAL

NYE PRODUKTIONSØKONOMIPJECER

Så er produktionsøkonomipjecen for kvæg udkommet.

Her får du analyser af den økonomiske udvikling samt fire aktuelle temaartikler:

- Derfor er økonomistyring vigtigt
- Ligger der penge på dit grovfoderlager?
- Kend din grovfoderpris – brug de mange værktøjer rigtigt
- Få højere afkast med ombygning af sengebåse.

Den fysiske udgave af pjecen koster 100 kr. + moms og kan bestilles på www.netbutikken.seges.dk.

Pjecen kan også downloades gratis på landbrugsinfo.dk>kvæg>produktionsøkonomi.